

ПРО ВСТАНОВЛЕННЯ ЛІМІТІВ БАНКАМ-КОНТРАГЕНТАМ ПРИ ПРОВЕДЕННІ КРЕДИТНИХ ОПЕРАЦІЙ НА МІЖБАНКІВСЬКОМУ РИНКУ УКРАЇНИ

У статті розглянуто методику встановлення лімітів операцій кредитування на міжбанківському ринку для банку-контрагента в межах загальної кредитної політики банку-кредитора, яка базується на надійних фінансових показниках і є досить стійкою до коливань внутрішньої та зовнішньої ситуації банку-позичальника.

This article considers the method of setting limits on lending operations in the interbank market for bank-counterparty credit within the overall policies of the lending bank, which is based on sound financial performance and is fairly resistant to fluctuations in the internal and external situation of the bank-borrower.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Науково-практичні підходи до визначення і прогнозування фінансової стійкості банків постійно знаходяться в полі зору науковців і практиків з метою їх більшої адаптації до мінливих реалій фінансово-економічних процесів. Одним з напрямків визначення та прогнозування фінансової стійкості банків є оцінювання банків-контрагентів при проведенні операцій на міжбанківському ринку. Його особливістю є відносно короткостроковий характер існування кількісних параметрів оцінки і необхідність її постійного перегляду та уточнення.

Аналіз досліджень і публікацій останніх років. Система науково-практичних підходів до визначення і прогнозування фінансової стійкості банків (і зв'язана з нею система підходів до управління банківськими ризиками) є достатньо детально розробленою і широко впровадженою в українську банківську практику [1–3].

Загальний підхід враховує дослідження діяльності банка-контрагента за допомогою розрахунків різних показників, які допомагають проводити дистанційний аналіз діяльності банка-контрагента. З точки зору загального процесу управління банком кредитування банків-контрагентів на міжбанківському ринку є частиною кредитної політики банку, його процентної політики і політики залучення коштів банком-контрагентом [4, с.20–431; 5, с.17–146; 6, с.17–270; 7, с.15–295; 8, с.8–188].

Кінцевим результатом дистанційної оцінки банків є виділення тих банків (потенційних контрагентів), які можуть вважатися «проблемними» [9, с.71–79], і встановлення лімітів операцій кредитування на кожний інший банк-контрагент.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Спроби використовувати традиційні методики оцінювання рівня фінансової стійкості банків-контрагентів (особливо в умовах кризи) призводять до того, що основні показники таких методик (динаміка активів, капіталу, непогашеної кредитної заборгованості, рентабельності та інших) відчувають значні коливання на коротких відрізках часу і є недостатньо адекватними для оцінки майбутніх можливостей банків. Можливу неадекватність фінансових показників існуючому реальному стану справ посилює недовіра до якості самої представленої в них фінансової інформації (так як використовуються дані на звітні дати, то існує потенційна можливість свідомого перекручування інформації).

Постановка завдання. Метою статті є формування підходу до методики встановлення лімітів операцій кредитування на міжбанківському ринку для банка-контрагента у межах загальної кредитної політики банка-кредитора, яка б ґрунтувалася на

надійних фінансових показниках і була би достатньо стійкою до коливань внутрішньої і зовнішньої фінансової ситуації банку-позичальника.

Виклад основного матеріалу дослідження. Серед фінансових показників, які мають ключове значення для визначення фінансової стійкості банків, традиційним є виділення особливої ролі якості кредитного портфеля банку. Фокусування поглядів навколо цього поняття засновано на переважній частці кредитного портфеля в структурі активів комерційного банку. Оцінка якості кредитного портфеля безпосередньо впливає на оцінку активів, що в поєднанні з оцінкою зобов'язань формує головне поняття в оцінці ефективності діяльності банку – оцінку розміру капіталу банку й оцінку його динаміки (рис. 1).

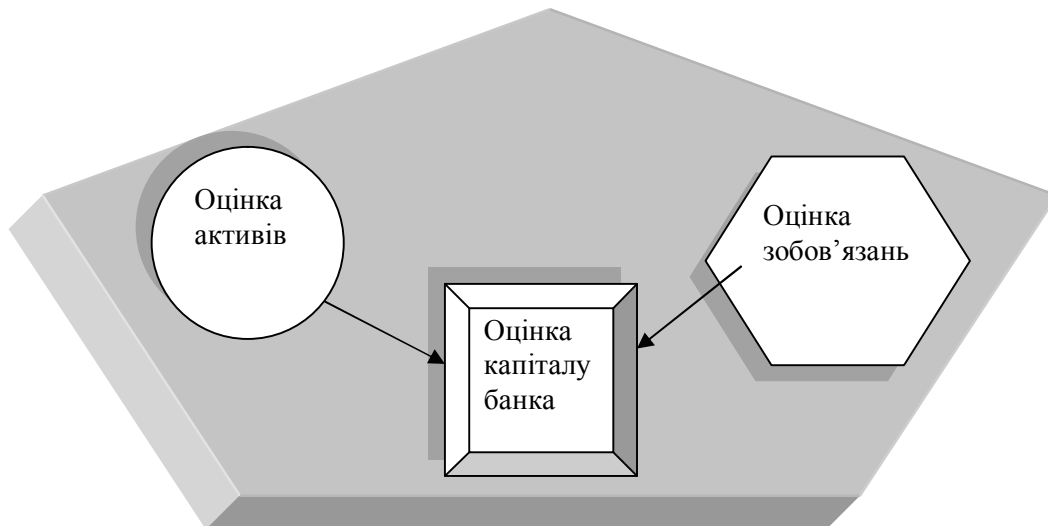

Рис. 1. Схема оцінки капіталу банку

Необхідно підкреслити, що процес визначення розмірів лімітів на проведення операцій кредитування банків-контрагентів обов'язково ґрунтується на фундаментальному аналізі, в ході якого здійснюється оцінка фінансової стійкості за допомогою добре відомих методик (наприклад, «CAMELS», власних методик банків, які використовують дані статистичної банківської звітності та якісні дані щодо конкурентоспроможності окремих банків).

Метою дистанційного фундаментального оцінювання фінансової стійкості є виділення тих банків (потенційних контрагентів), які можуть вважатися «проблемними» і на які ліміти кредитування встановлюватися не будуть. Інакше кажучи, фундаментальна рейтингова оцінка фінансової стійкості банку-контрагенту є першим етапом у процесі прийняття рішення щодо проведення операцій міжбанківського кредитування. Для всіх інших банків потрібно встановлювати ліміти, і методику, що заснована на використанні надійних даних, а також є доповненням або другим етапом оперативної оцінки фінансової стійкості банків.

При розгляді поняття фінансової стійкості банку (в аспекті адаптації цього поняття до міжбанківських операцій) фундаментальна складова (оцінка капіталу і його динаміки, а потім і оцінка його рентабельності) відходить на другий план у зв'язку з відносно коротким терміном проведення таких операцій (як правило, до одного місяця). Справді, при оцінці здійсненності короткострокових зобов'язань не так уже й важливо зростає чи знижується капітал банку, працює банк прибутково або має збитки (особливо, якщо є системний ризик фінансово-економічної кризи в країні).

На перший план виходить поняття ліквідності і здатності банку її підтримувати для виконання своїх зобов'язань перед клієнтами і контрагентами. Для оцінки ліквідності існує ряд показників, кожен з яких відображає стан ліквідності протягом моменту або відрізка часу (миттєва, поточна, короткострокова чи інша ліквідність в цілому або в розрізі видів валют).

Оскільки розрахунки таких показників засновані на внутрішній структурі рахунків і, відповідно, окремих видах балансів банку, то процес використання їх при дистанційній оцінці спроможності банку-контрагента до виконання своїх зобов'язань, є малоприматним через закритість такої інформації або великі обсяги витрат на її перевірку та обробку.

У ході проведення операцій на міжбанківському ринку для кожного банку виникає кредитний ризик невиконання або неналежного (з відхиленнями від укладеної угоди) виконання угоди. Особливість цього ризику полягає в тому, що міжбанківські операції, як правило, є угодами без забезпечення. Надання міжбанківського кредиту відбувається тільки на одному переконанні: банк-контрагент має достатню можливість, щоб виконати свою частину угоди. Формування такого переконання ґрунтується на оцінці, що враховує більший чи менший обсяг фінансової інформації щодо стану справ у банку-контрагента, ринкової інформації якісного характеру про зміни у банку-контрагента та власних уявленнях банку про обсяг коштів, які можуть бути задіяні в одній угоді з одним контрагентом по кожному типу операцій. Результатом процесу оцінювання стає прийняття рішення про виставлення ліміту кожному банку-контрагенту по кожному типу майбутніх операцій.

Як будь-який процес оцінювання, процес оцінювання міжбанківських лімітів поєднує в собі об'єктивні та суб'єктивні параметри, чутливість яких до виконання сторонами своїх зобов'язань, значно відрізняється в періоди стійкого зростання економіки в порівнянні з умовами фінансової кризи.

В умовах фінансової кризи виникає «криза довіри» і, як це постійно відбувається на практиці, різко знижується обсяг міжбанківських операцій внаслідок закриття лімітів на банки-контрагенти або їх значного зниження. Недовіра банків один до одного в період кризи ґрунтується на тому, що банки не в змозі відрізнити стійкі банки від банків з наростаючим обсягом проблем в силу прискороного ходу перебігу подій.

Рішення виникаючих проблем, на погляд автора, полягає у такому: якщо в звичайній ситуації достатнім вважається оцінювання на звітні (місячні) дати, то в кризовій ситуації є необхідним оцінювати щоденну інформацію. Таке оцінювання дозволить більш коректно ставитися до потенційної можливості свідомого перекручування фінансової інформації на звітні дати. Збільшення обсягів інформації для обробки може бути нівельовано використанням стандартних методик оцінки, які базуються виключно на даних бухгалтерського обліку банку-контрагента (на щоденних даних про стан його активів і пасивів, доходів і витрат) і є комп'ютерною моделлю.

Основною вимогою до такої методики є її стандартизація (застосовність до будь-якого українського банку), можливість автоматичного поповнення бази даних, використання коректних процедур обробки кількісних даних, легкість візуального сприйняття отриманих оцінок для прийняття рішень про постійну переоцінку лімітів та відкритих позицій на банки-контрагенти.

Змістом методики оцінки фінансової стійкості банку може бути:

- 1) набір фінансових показників;
- 2) правила їх трансформації в єдину комплексну оцінку;
- 3) визначення критичних величин для комплексної оцінки, що показують високу, середню і низьку ступінь надійності банку-контрагента, а також область його ненадійності;
- 4) наявність процедур прогнозування значень комплексного показника;
- 5) наявність процедур встановлення лімітів операцій, що залежать від фінансових потреб і можливостей самого банку.

Враховуючи, що видача міжбанківських кредитів може відбуватися на короткий термін (від 1 дня до 1 місяця), логічним буде облік тих активів, які повертаються у вигляді погашення кредитної заборгованості в найближчий місяць, і облік зниження або збільшення обсягів зобов'язань банку на найближчий термін.

Однак, у практиці роботи банків (а особливо в умовах кризи) кредитна заборгованість рідко погашається вчасно, і розраховувати на ці кошти як на стійкий джерело підтримки короткострокової ліквідності не є розумним або адекватним (особливо у період кризи).

Навпаки, стан і динаміка зобов'язань банку самим безпосереднім чином впливають на ліквідність банку, оскільки зняття коштів з поточних рахунків клієнтів (і розірвання термінових договорів набувають у період кризи масовий характер) знижує обсяг високоліквідних активів. Високоліквідні активи банку відображають саме ту частину активів банку, яка здатна брати участь у виконанні зобов'язань банку в будь-який момент часу. Цей показник концентрує в собі основну інформацію щодо спроможності виконання банком своїх короткострокових зобов'язань.

На погляд автора, використання частки високоліквідних активів банку у загальному обсязі високоліквідних коштів банківської системи України відображає здатність банку концентрувати ті кошти, які йому потрібні для негайного виконання своїх зобов'язань. Тому частка високоліквідних активів банку у загальному обсязі високоліквідних коштів банківської системи України і динаміка цього показника повинні відповідати частці високоліквідних активів в активах банківської системи України при оцінці короткострокової фінансової стійкості банку-контрагента. Такий показник знімає поняття системного ризику при оцінці окремого банку, а його сутність відображає наскільки високоліквідні кошти окремого банку відповідають структурі системного ризику ліквідності банківської системи України. Для побудови комплексної оцінки короткострокової фінансової стійкості банку-контрагента пропонуємо таку формулу індексу миттєвої ліквідності банку (I_l):

$$I_l = \frac{d_l}{d_a}, \quad (1)$$

де d_l – частка високоліквідних коштів банку у загальному обсязі високоліквідних коштів банківської системи України;

d_a – частка активів банку у загальному обсязі активів банківської системи України.

Оптимальним значенням зазначеного показника є його рівність одиниці, так як це буде означати, що частка високоліквідних коштів банку в загальному обсязі високоліквідних коштів банківської системи України буде повністю відповідати частці його активів у загальному обсязі активів банківської системи України.

При рівності індексу поточної ліквідності банку одиниці з оцінки короткострокової фінансової стійкості банку-контрагента повністю усувається системний ризик ліквідності банківської системи. Значення показника більше, ніж одиниця, означає, що короткострокова фінансова стійкість банку-контрагента знаходиться на більш високому рівні, ніж в цілому банківська система. Значення показника менше, ніж одиниця, вказує, що короткострокова фінансова стійкість банку-контрагента знаходиться на більш низькому рівні, ніж в цілому банківська система. Будь-які відхилення від одиниці, таким чином, означають надлишкову або недостатню ліквідність щодо системного рівня ліквідності і висловлюють індивідуальний ризик короткостроковій фінансової стійкості банку-контрагента (під ризиком розуміємо будь-яке відхилення від оптимального рівня).

Оскільки надлишковий обсяг високоліквідних коштів банку призводить до неоптимального потоку прибутковості в майбутньому, але не позначається на короткостроковій ліквідності, яка знаходиться в спектрі уваги статті, то критичність значень показника більше, ніж одиниця, нами не розглядається. Навпаки, його значення менше, ніж одиниця імовірно призводять до втрати банком ліквідності.

Для перевірки даного припущення розглянемо значення індексу миттєвої ліквідності банку (всі розрахунки тут і далі проводилися за офіційними даними сайту НБУ [10]) станом на 01.07.2009 для ряду тих банків, які згодом були закриті, або банків, про які відомо, що до них довелося застосовувати заходи санації з метою їх рятуння від банкрутства (табл. 1).

З табл. 1 видно, що значення індексу поточної ліквідності банку для потенційно проблемних банках становлять від 1,7 до 47,9%. Іншими словами, значення індексу поточної

ліквідності банку менше, ніж 0,5 або 50,0% вказують на критичну зону короткострокову фінансової нестійкості банку-контрагента.

Для перевірки припущення про область високої надійності короткостроковій фінансової стійкості банку-контрагента доцільно розглянути значення індексу миттєвої ліквідності банку станом на 01.07.2009 для тих банків, які виконували свої зобов'язання протягом фінансової кризи (табл.2).

Таблиця 1

Розрахунки індексу миттєвої ліквідності банку на 01.07.2009 для проблемних банків

№ п/п	Дата ліквідації	Назва банку	d_a	d_l	i_l
1.	22.02.2010	"АРМА"	0,00054	0,00001	0,017
2.		"КИЇВ"	0,00400	0,00014	0,035
3.		РОДОВІД БАНК	0,01010	0,00048	0,047
4.	21.01.2010	УКРПРОМБАНК	0,01095	0,00053	0,048
5.	07.12.2009	БАНК РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ	0,00095	0,00008	0,084
6.	23.03.2010	"БІГ ЕНЕРГІЯ"	0,00136	0,00039	0,285
7.	21.10.2011	СОЦКОМБАНК	0,00087	0,00029	0,332
8.	15.03.2010	"ДНІСТЕР"	0,00068	0,00024	0,353
9.		"НАДРА"	0,03041	0,01124	0,370
10.	21.08.2009	"НАЦІОНАЛЬНИЙ СТАНДАРТ"	0,00083	0,00032	0,380
11.	31.01.2012	БАНК СТОЛИЦЯ	0,00048	0,00023	0,479

З табл. 2 видно, що значення індексу миттєвої ліквідності банку у фінансово стійких банках становлять від 82,0 до 241,5%. Іншими словами, значення індексу миттєвої ліквідності банку більше, ніж 0,8 або 80,0% вказують на область надійності короткостроковій фінансової стійкості банку-контрагента.

Визначення області надійності короткостроковій фінансової стійкості банку-контрагента (більше 80,0%) і критичної зони короткостроковій фінансової нестійкості банку-контрагента (менше 50,0%) дозволяє припустити, що значення індексу миттєвої ліквідності банку від 50,0 до 80,0% складають область не достатньої короткострокової фінансової стійкості банку-контрагента. Для перевірки цього припущення доцільно розглянути значення індексу поточної ліквідності банку для ряду тих банків, про які відомо, що акціонерами або центральним банком їм були надані значні грошові кошти для підтримки ліквідності (табл.3).

Таблиця 2

Розрахунки індексу миттєвої ліквідності банку на 01.07.2009 для надійних банків

№ п/п	Назва банку	d_a	d_l	i_l
1.	ДОЧІРНІЙ БАНК СБЕРБАНКУ РОСІЇ	0,00582	0,00478	0,820
2.	ВІЕЙБІ БАНК	0,00800	0,00683	0,854
3.	"КИЇВСЬКА РУСЬ"	0,00434	0,00384	0,886
4.	"ПІВДЕННИЙ"	0,01212	0,01178	0,972
5.	УНІВЕРСАЛ БАНК	0,00894	0,00877	0,981
6.	ЕРСТЕ БАНК	0,01179	0,01263	1,071
7.	ПРИВАТБАНК	0,09195	0,12145	1,321
8.	МОРСЬКИЙ ТРАНСПОРТНИЙ БАНК	0,00491	0,00712	1,449
9.	СІТІБАНК (УКРАЇНА)	0,00413	0,00631	1,530
10.	ПЕРШИЙ УКР.МІЖНАРОДНИЙ БАНК	0,02054	0,03360	1,636
11.	ФІНБАНК	0,00114	0,00275	2,415

Для перевірки загальної стійкості гіпотези про критичні значення індексу миттєвої ліквідності банку наведено дані по всіх розглянутих вище банках по датам (табл. 4).

Як видно з табл. 4, коливання індексу миттєвої ліквідності банку можуть досягати значних розмірів і, отже, використання цього показника на окрему дату привносить елемент завищення або заниження об'єктивної короткострокової фінансової стійкості банку-контрагента під впливом факторів, частина з яких має випадковий характер. Отже, для більш об'єктивного оцінювання короткострокової фінансової стійкості банку-контрагента необхідно розраховувати щоденні значення індексу поточної ліквідності банку і в якості показника, що застосовується до розрахунку ліміту на операції з банком-контрагентом приймати середню величину, наприклад, за місяць ($\bar{I}_l$):

$$\bar{I}_l = \frac{\sum I_l^i}{n} \quad (2)$$

де I_l^i – значення індексу миттєвої ліквідності банку у і-й день;
 n – кількість днів у розрахунковому періоді.

Таблиця 3

Розрахунки індексу миттєвої ліквідності банку на 01.07.2009
 для недостатньо надійних банків

№ п/п	Назва банку	d_a	d_l	I_l
1.	СВЕДБАНК	0,01601	0,00859	0,537
2.	ВТБ БАНК	0,03155	0,01878	0,595
3.	"АВТОКРАЗБАНК"	0,00079	0,00050	0,639
4.	ФІНРОСТБАНК	0,00033	0,00021	0,646
5.	ПРЕУС БАНК	0,00342	0,00226	0,660
6.	"ТРАСТ"	0,00050	0,00034	0,681
7.	"ЮНЕКС"	0,00049	0,00037	0,740
8.	"ЗОЛОТІ ВОРОТА"	0,00107	0,00079	0,741
9.	"ФІНАНСИ ТА КРЕДИТ"	0,02034	0,01536	0,755
10.	"СТОЛИЧНИЙ"	0,00022	0,00016	0,761
11.	ОКСІ БАНК	0,00021	0,00016	0,772

При розрахунках за формулами 1 і 2 виникає питання про частку активів банку в загальному обсязі активів банківської системи України та про частку високоліквідних коштів банку в загальному обсязі високоліквідних коштів банківської системи України, тому що значення показників по банківській системі відомі тільки на звітні дати. Враховуючи інерційність загальних показників для банківської системи в цілому, для розрахунків за формулами 1 і 2, в якості прийняттого допуску, можна використовувати показники по банківській системі в цілому за станом на останню звітну дату. Встановлення лімітів банкам-контрагентам при проведенні кредитних операцій на міжбанківському ринку Україна спирається на три моменти: розміру ризику, який банк може допустити, розміру ризику, який може прийняти на себе банк-контрагент, і способу зв'язку цих ризиків між собою.

Кредитний ризик, зазвичай, розраховують щодо регулятивного капіталу. Враховуючи постійну переоцінку позиції (ліміту) на основі розрахунку індексу поточної ліквідності банку, щоденна мінливість власного і регулятивного капіталу банку, є недостатньо стійкою точкою відліку для визначення лімітів кредитних операцій на міжбанківському ринку. Значно більш коректним є використання в якості такого показника зареєстрований статутний капітал (С), який змінюється значно рідше, ніж інші показники капіталу, які знаходяться під ризиком. Кожен банк визначає відсоток (α) від базисного показника (С), який він може направити на кредитування окремого банку (наприклад, 5%) і даного виду операцій у цілому (наприклад, 50%).

Ураховуючи, що банки мають величини зареєстрованого статутного капіталу, які можуть різнитися на кілька порядків, банку-кредитору доцільно розраховувати і розмір

ризик, який може прийняти на себе банк-контрагент. Наприклад, зареєстрований статутний капітал «Приватбанку» на 01.01.2012 склав 13,5 млрд. грн., тобто його можливість кредитувати банк-контрагент складе (згідно з зробленим вище припущенням) 0,675 млрд. грн., а весь зареєстрований статутний капітал банку «ОКСІ» становив на цю ж дату 0,120 млрд. грн. Тому логічним буде визначати можливість розміру ризику, який може прийняти на себе банк-контрагент, як відсоток (β_i) від його зареєстрованого статутного капіталу (C_i).

Якщо припустити, що банк визначить такий ризик як еквівалентний своєму (наприклад, 5%), то ліміт міжбанківського кредитування «Приватбанку» для банку «ОКСІ» потенційно складе 6 млн. грн. Для коригування потенційного ліміту і перетворення його в реально діючий потрібно оцінити короткострокову фінансову стійкість банку-контрагента за допомогою індексу поточної ліквідності банку-контрагента.

Таблиця 4

Розрахунки індексу миттєвої ліквідності банку з 01.07.2009 по 01.01.2012

№п/п	Назва банку	01.07.2009	01.01.2010	01.01.2011	01.01.2012
1.	«АРМА»	0,017	0,029	x	x
2.	«КИЇВ»	0,035	0,312	0,801	0,329
	РОДОВІД БАНК	0,047	0,327	0,094	0,109
3.	УКРПРОМБАНК	0,048	x	x	x
4.	БАНК РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ	0,084	x	x	x
5.	«БІГ ЕНЕРГІЯ»	0,285	0,141	x	x
6.	СОЦКОМБАНК	0,332	0,329	0,047	x
7.	«ДНІСТЕР»	0,353	0,879	x	x
8.	«НАДРА»	0,370	0,215	0,358	0,851
9.	«НАЦІОНАЛЬНИЙ СТАНДАРТ»	0,380	x	x	x
10	БАНК СТОЛИЦЯ	0,479	0,293	0,029	0,060
11	СВЕДБАНК	0,537	0,377	1,011	1,383
12	ВТБ БАНК	0,595	0,709	0,390	0,638
13	«АВТОКРАЗБАНК»	0,639	0,481	0,838	0,700
14	ФІНРОСТБАНК	0,646	0,927	2,108	2,228
15	ПРЕУС БАНК	0,660	1,138	1,143	1,530
16	«ТРАСТ»	0,681	0,942	0,876	0,724
17	«ЮНЕКС»	0,740	0,512	1,142	1,444
18	«ЗОЛОТІ ВОРОТА»	0,741	0,671	0,806	0,414
19	«ФІНАНСИ ТА КРЕДИТ»	0,755	0,521	0,673	0,461
20	«СТОЛИЧНИЙ»	0,761	0,395	0,399	1,116
21	ОКСІ БАНК	0,772	1,329	1,720	0,744
22	ДОЧІРНІЙ БАНК СБЕРБАНКУ РОСІЇ	0,820	1,157	0,906	0,584
23	ВЕЙБІ БАНК	0,854	0,910	1,117	1,580
24	«КИЇВСЬКА РУСЬ»	0,886	0,939	0,970	1,069
25	«ПІВДЕННИЙ»	0,972	1,221	0,890	0,770
26	УНІВЕРСАЛ БАНК	0,981	1,186	1,068	0,923
27	ЕРСТЕ БАНК	1,071	1,369	1,234	1,187
28	ПРИВАТБАНК	1,321	1,074	1,052	0,846
29	МОРСЬКИЙ ТРАНСПОРТНИЙ БАНК (МАРФІН БАНК)	1,449	2,660	1,319	1,502
30	СІТІБАНК (УКРАЇНА)	1,530	1,303	0,819	0,963
31	ПЕРШИЙ УКР.МІЖНАРОДНИЙ БАНК	1,636	1,519	1,331	1,811
32	ФІНБАНК	2,415	1,649	1,584	1,423

Для оцінки коефіцієнта довіри (K_i) можна запропонувати таку градацію:

$$(K_i)=1, \text{ якщо } \overline{I_i} \geq 80\% \quad (3)$$

$$(K_i)=0,5, \text{ якщо } 80\% \leq \overline{I_i} \leq 50\% \quad (4)$$

$$(K_i)=0, \text{ якщо } \overline{I_i} \leq 50\% \quad (5)$$

Зниження коефіцієнта довіри зі 100 до 50% для банків-контрагентів, чия короткострокова фінансова стійкість визначається як недостатньо стабільна, обґрунтовується нелінійним характером кредитного ризику (це положення чітко проявляється в порядку розрахунку резервів під нестандартну кредитну заборгованість клієнтів).

Таким чином, загальна формула ліміту кредитування банку-контрагента на міжбанківському ринку України (LK_i) набуває такого вигляду:

$$LK = C_i \times \beta \times K_i \leq C \times a \quad (6)$$

де права частина нерівності є величиною постійною протягом тривалого періоду часу, а ліва частина також практично постійна величина, яка змінюється лише за рахунок коефіцієнта довіри, який, в свою чергу, змінюється під впливом зміни середнього індексу миттєвої ліквідності банку (розрахованого щоденно на базі прийнятої кількості останніх робочих днів).

Висновки і перспективи подальших розробок. За результатами проведеного дослідження запропонована методика розрахунку ліміту кредитування банку-контрагента на міжбанківському ринку України, яка є достатньо стійкою до коливань внутрішньої і зовнішньої фінансової ситуації банку-позичальника. При наявності бажання і можливості, перелік фінансових показників, необхідних для оцінювання короткострокової фінансової стійкості банку-контрагента, можна розширювати або видозмінювати для більш конкретних детальних цілей.

Список використаної літератури

1. Постанова Правління Національного банку України від 28.08.2001 № 368 «Інструкція про порядок регулювання діяльності банків в Україні» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01>.
2. Постанова Правління Національного банку України від 08.05.2002 № 171 «Положення про порядок визначення рейтингових оцінок за рейтинговою системою CAMELS» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nauka.zinet.info/1/aleksandrenko.php>.
3. Постанова Правління Національного банку України від 02.08.2004 № 361 «Методичні рекомендації щодо організації та функціонування систем ризик-менеджменту в банках України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/doc>.
4. Банковское дело. Управление и технологии / под ред. проф. А. М. Тавасиева; [2-е изд., перераб. и доп.]. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2005. – 671 с.
5. Батракова Л. Г. Анализ процентной политики коммерческого банка / Л. Г. Батракова. – М: Логос, 2002. – 152 с.
6. Вожжов А. П. Процеси трансформації банківських ресурсів / А. П. Вожжов. – Севастополь: Вид-во СевНТУ, 2006. – 339 с.
7. Жарковская Е. П. Финансовый анализ деятельности коммерческого банка / Е. П. Жарковская. – М.: Изд-во «Омега-Л», 2010. – 325 с.
8. Масленченков Ю. С. Технология межбанковского кредитования в российских условиях / Ю. С. Масленченков, А. А. Арсланбеков-Федоров. – «БДЦ-пресс», 2004. – 192 с.
9. Еркес О. Є. Критерії визначення проблемного банку / О. Є. Еркес // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: зб. наук. праць. Випуск 31. – СУМІ: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2011. – С. 71–79.
10. Національний банк України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>.

Прийнято до друку 06.04.2012